

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

VIITE: Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnan 17.4.2020 lähettämä lausuntopyyntö.

Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto HE 41/2020 vp eduskunnalle Euroopan unionin siviili-ilmailun turvallisuutta koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi

1 Lausuntopyyntö

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Poliisihallituksen asiantuntijalta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle Euroopan unionin siviili-ilmailun turvallisuutta koskevaa asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 41/2020 vp). Esityksen tarkoituksena on täsmentää siviili-ilmailun turvallisuutta koskevaa EU-lainsäädäntöä, siltä osin kuin jäsenvaltioille on jätetty kansallista liikkumavaraa. Ehdotetuilla muutoksilla täydennettäisiin ja täsmennettäisiin Euroopan unionin EASA-asetusta (EU) 2018/1139 ja sen nojalla annettua komission delegeoituja asetuksia.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ilmailulakia (864/2014), liikenteen palveluista annettua lakia (320/2017), eräitä tuoteryhmiä koskevista ilmoitetuista laitoksista annettua lakia (278/2016), eräiden tuotteiden markkinavonnasta annettua lakia (1137/2016), puolustusvoimista annettua lakia (551/2007), rajavartiolaitosla (578/2005), poliisilakia (872/2011) ja sähköisen viestinnän palveluista annettua lakia (917/2014). Esityksellä tehtäisiin useita EASA-asetuksen kansallista täytäntöönpanoa koskevia tarkennuksia, jotka poliisitoiminnan osalta liittyvät valtion ilmailuun, miehittämättömään ilmailuun, ilmailun rajoituksiin sekä näiden rajoitusten rikkomisen rangaistavuuteen.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt saada kirjallisen asiantuntijalausunnon torstaina 23.4.2020 kello 14.00 mennessä PDF-versiona.

2 Poliisihallituksen asiantuntijan lausunto

2.1 Hallituksen esityksestä yleisesti

Ilmailulaki liittyy poliisin toimintaan kolmella keskeisellä tavalla. Ensinnäkin poliisi on ollut edelläkävijä miehittämättömän ilmailun hyödyntämisessä viranomaistoiminnassa. Tämän myötä poliisin ilmailutoiminnasta on tullut myös osa valtion ilmailua, joskin se on tapahtunut miehittämättömän ilmailun muodossa.

Toiseksi poliisi hyödyntää ilmailulakia huolehtiessaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Tässä tehtävässä poliisin on pitänyt huo-

lehtia siitä, että esimerkiksi merkittävässä valtiovierailuissa ja muissa tapahtumissa ilmatilan käyttöä rajoitetaan.

Kolmanneksi poliisin tulee vastata myös ilmasta tuleviin uhkiiin. Tähän liittyy ilmaliikenteeseen liittyvien rikosten esitutkinta sekä erityisesti miehittämättömän ilmailun valvonta ja vastatoiminta.

Poliisin toiminnan kehittymisen on mahdollistanut Suomen lainsäädäntö. Miehittämättömä ilmailua koskevat säännökset ovat osaltaan sallineet toiminnan laaja-alaisen kehittämisen ja tämän myötä Suomen poliisi on toiminut suunnannäyttäjänä muiden maiden lainvalvontaviranomaisille. Tämä on olennainen huomio lainsäätäjälle, joka on mahdollistanut valtion ilmailun.

2.2 Valtion ilmailu

Valtion ilmailua koskevaa sääntelyä selkeytetään vastaamaan EASA-asetuksen sääntelyä. Ilmailulaissa sääntely tarkentuisi siten, että valtion ilmailun asiallinen sisältö tarkentuisi, kun taas valtion ilma-aluksen määrittelmä muuttuisi. Valtion ilma-alus olisi valtion ilmailussa käytettävä ilma-alus.

Poliisitoiminnan kannalta sääntelyssä on olennaista se, että siinä tunnustetaan yksityisen toimijan toiminta osana viranomaisen toimintaa. Poliisitoiminnassa on tilanteita, joissa poliisi tukeutuu esimerkiksi Vapaaehtoisen pelastuspalvelun tai Suomen lentopelastusseuran tarjoamiin palveluihin. Tällainen toiminta on valtion ilmailua, mutta se edellyttää sitä, että toiminta tapahtuu viranomaisen valvonnassa ja viranomaisella on toiminnasta vastuu.

Poliisi tulee kuitenkin jatkossakin hoitamaan lentotehtävänsä lähtökohtaisesti omalla suorituskyvyllään. Tämä tulee olla lähtökohtana valtion ilmailua koskevan sääntelyn kehittämisessä.

2.3 Ilmatilan rajoittaminen

Ilmailulakiin ehdotetaan säädettäväksi uudesta UAS-ilmatilavyöhykkeestä. Liikenne- ja viestintävirasto voi välttämättömästä syystä perustaa UAS-ilmatilavyöhykkeen joko määräyksellä enintään kolmen vuoden määräajaksi tai hakemuksesta päätöksellä enintään vuoden määräajaksi. Tällaisella UAS-ilmatilavyöhykkeellä rajoitetaan miehittämättömällä ilma-aluksella harjoitettavaa toimintaa tai kielletään.

Ehdotettu sääntely on erityisesti jatkossa välttämättömä poliisitoiminnan kannalta. Se osaltaan mahdollistaa poliisin miehittämättömän ilmailun tällaisella ilmatilavyöhykkeellä, mutta myös parantaa poliisin toimintaedellytyksiä poliisitehtävien suorittamisessa sekä tiettyjen alueiden ja erityiskohdeiden suojaamisessa (kuten esimerkiksi vankilat). Lisäksi ilmatilan rajoittamiseen liittyy se, että sen pitää olla riittävän joustavaa, jotta turvallisuusympäristön muutoksiin voidaan tarvittaessa reagoida ripeästi.

Nykytilanteessa pysyvien lentokielto- ja rajoitusalueiden asetustasoinen perustaminen voi jatkuvasti muuttuvassa turvallisuusympäristössä olla haaste turvallisuusviranomaisten toiminnalle. Tilapäisten rajoitusten osalta joustavampi menettelytapa tehostaa viranomaistoimintaa, mutta myös siihen liittyy omat toiminnalliset haasteensa.

Rajoituksia koskevien normien osalta tulee huomioida viranomaisten tosiasialliset mahdollisuudet valvoa niiden noudattamista ja tarvittaessa puuttua lentotoimintaan. Käytännössä poliisi on se viranomainen, joka ympäri- vuorokautisesti kentällä toimiessaan kohtaa ensimmäisenä tällaiset tilanteet.

2.4 Muut huomiot

Ilmailurikkomuksen soveltamisalaan lisättävät uudet ilmailurajoitussääntökset tehostavat kieltojen noudattamista. Sääntely on lisäksi tarkkarajaista, täsmällistä ja ennakoitavaa. Ilmailurajoitusten rikkominen on usein yksinkertainen ja selvä rikos, jonka vuoksi sellainen voidaan käsitellä sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) mukaisessa sakko- menettelyssä.

Uudistuva sääntely luo myös tarvetta viranomaisten entistä tiiviimmälle yhteistyölle. Poliisin ilmailutoiminnassa on keskeistä toimia yhteistyössä Liikenne- ja viestintäviraston kanssa. Tämä yhteistyö on entistä tärkeämpää myös jatkossa, kun osa markkinavalvontaa kuuluvista asioista liittyy poliisin valvonnassa ja miehittämättömän ilmailun vastatoiminnassa todettuihin asioihin.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 23.04.2020 klo 12:27. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjasta.

Jakelu

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta, Liv@eduskunta.fi